

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ КЮСТЕНДИЛ ПРЕЗ 2016 ГОДИНА

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“.

Оценка на бедността в регионален аспект

Важен аспект в изследването на бедността е нейното проявление по области. При изчисляване на линията на бедност за всяка област е приложен същият метод както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в областта.

За 2016 г. в област Кюстендил размерът на средномесечната линия на бедност на едно лице от домакинство е 314.83 лв., като под прага на линията на бедност е живяло 18.3% от населението на областта или около 23.1 хил. лица (табл. 1).

1. Основни индикатори за бедност

Област Кюстендил	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Линия на бедност - средномесечен размер - левове	269.8	269.0	267.8	240.0	285.5	342.3	290.0	314.8
Брой лица под линията на бедност - хиляди	29	19	24	26	19	18	14	23
Относителен дял на бедните - % от населението	19.9	13.1	16.7	19.3	14.6	14.0	11.0	18.3
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	49.1	51.0	43.6	52.0	52.5	45.3	46.3	50.2
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	24.0	21.0	20.2	22.9	23.1	16.7	26.3	23.3
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20) ¹	3.8 _u	4.4	7.5	5.5 _u	3.4 _u	3.3 _u	3.7	4.2
Коефициент на Джини ²	25.3	25.4	35.6	30.9	23.1	20.6	25.4	26.5

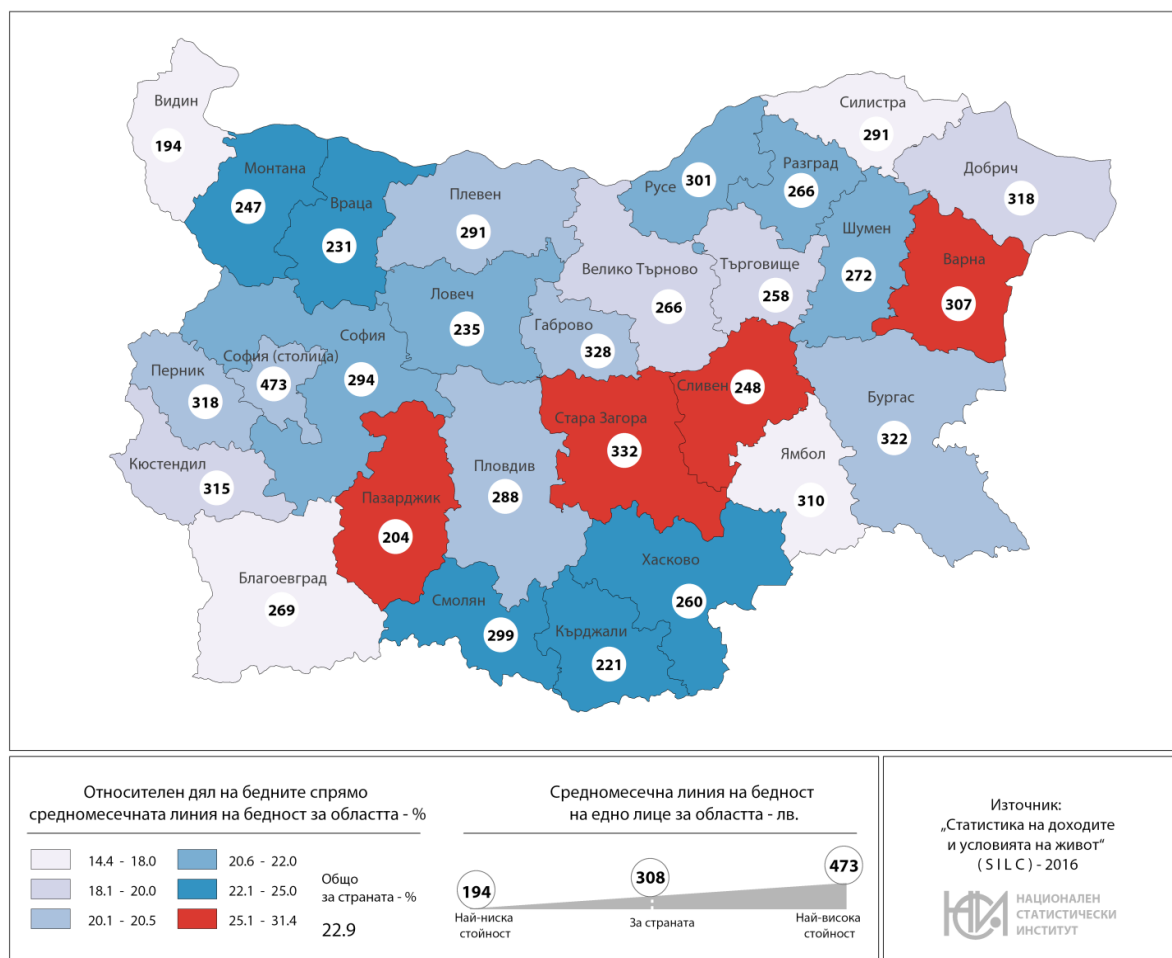
За сравнение, общо за страната линията на бедност е 308.17 лв. средномесечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност е 22.9% от населението на България.

¹ u - с по-малка стохастична точност, поради недостатъчен брой случаи

² Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

Фиг. 1. Средномесечна линия на бедност на едно лице от домакинство по области през 2016 година

През 2016 г. област Кюстендил се нарежда на 7 място в страната по размер на линията на бедност. Най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Видин и Пазарджик - съответно 194 и 204 лв., а най-високата - в област София (столица) (473 лв.), следвана от областите Стара Загора и Габрово (съответно 332 и 328 лв.) (фиг. 1).

Най-висок е относителният дял на бедните в областите Сливен - 31.4%, Пазарджик - 28.2%, Варна - 26.6%, и Стара Загора - 26.1%. Най-нисък е относителният дял на бедните в областите Ямбол - 14.4%, Силистра - 14.9%, и Благоевград - 15.7%.

В сравнение с предходната година през 2016 г. размерът на линията на бедност за област Кюстендил нараства с 8.6%, а относителният дял на бедното население - със 7.3 процентни пункта. Водещите причини за увеличението на линията на бедност са:

- Увеличаване на относителния дял на заетите лица в наблюдаваната съвкупност.
- Увеличаване на средния размер на дохода от пенсии.
- Намаляване на броя на безработните и други икономически неактивни лица.

Средно за страната размерът на линията на бедност намалява с 5.4%, а относителният дял на бедното население нараства с 0.9 процентни пункта. Основната причина за по-ниския размер на линията на бедност се дължи на намаляването на средния размер на дохода от труд за всички области, по-съществено в областите Видин и Враца - съответно с 29.2 и 28.2%.

Област Ямбол е с най-нисък относителен дял на бедност за мъжете - 9.1%, а с най-високо равнище е област Сливен - 29.9%. В област Силистра жените са с най-ниско равнище на бедност - 13.5%, при 32.8% за област Сливен.

През 2016 г. в област Кюстендил относителният дял на бедните мъже спрямо линията на бедност е 16.5%, а на жените - 20.1%. Тя е сред областите в страната с относителен дял на мъжете, живеещи в риск от бедност, по-малък от този при жените, като Ямбол, Русе, Смолян, Стара Загора и София (столица) и други. В десет области - Враца, Видин, Перник, Силистра, Добрич, Благоевград, Габрово, Монтана, Велико Търново и Ловеч, относителният дял на бедните мъже е по-голям от този при жените.

В сравнение с 2015 г. делът на бедност при мъжкото население в област Кюстендил се увеличава с 8.7 процентни пункта, а при жените - с 6.1 пункта.

Най-голяма разлика в равнището на бедност между мъжете и жените се наблюдава в областите Ямбол, Русе и Враца, съответно по 10.4, 9.6 и 8.1 процентни пункта. В област Кюстендил разликата в равнището на бедност между мъжете и жените е 3.6 процентни пункта, при средно 2.4 пункта за страната.

Основният фактор, увеличаващ риска за попадане в групата на бедните за преобладаващата част от населението, е тяхната икономическа активност и участието им на пазара на труда. За целия период на наблюдение относителният дял на бедните в областта е най-висок сред безработните лица (52.8% за 2016 г.).

През 2016 г. делът на бедните сред заетите лица във възрастова група 18 - 64 години е 6.8% за област Кюстендил при средно 11.6% за страната. Спрямо предходната година в областта делът на бедните сред заетите лица нараства с 5.3 процентни пункта. Същевременно рискът от бедност сред работещите жени е с 4.6 процентни пункта по-нисък от този при мъжете.

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. За област Кюстендил данните за 2016 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 18.3 до 23.3%, или с 5.0 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност за областта нараства до 50.2% или с 31.9 процентни пункта.

Поляризацията на населението в област Кюстендил по доход, измерен чрез съотношението на доходите между бедните и богатите слоеве на обществото за 2016 г. показва, че най-бедните 20% от домакинствата в областта имат 4.2 пъти по-нисък доход от най-богатите 20%, като спрямо 2015 г. поляризацията се увеличава с 0.5 процентни пункта.

Оценките на бедността в област Кюстендил през 2016 г. в зависимост от типа на домакинството показват, че бедността е концентрирана сред едночленните домакинства с лице на възраст над 65 години, домакинства от едно лице - жена или мъж. Сред едночленните домакинства рискът от бедност при жените е с 8.3 процентни пункта по-висок отколкото при мъжете. Ако в домакинството живее едно лице над 65 години,

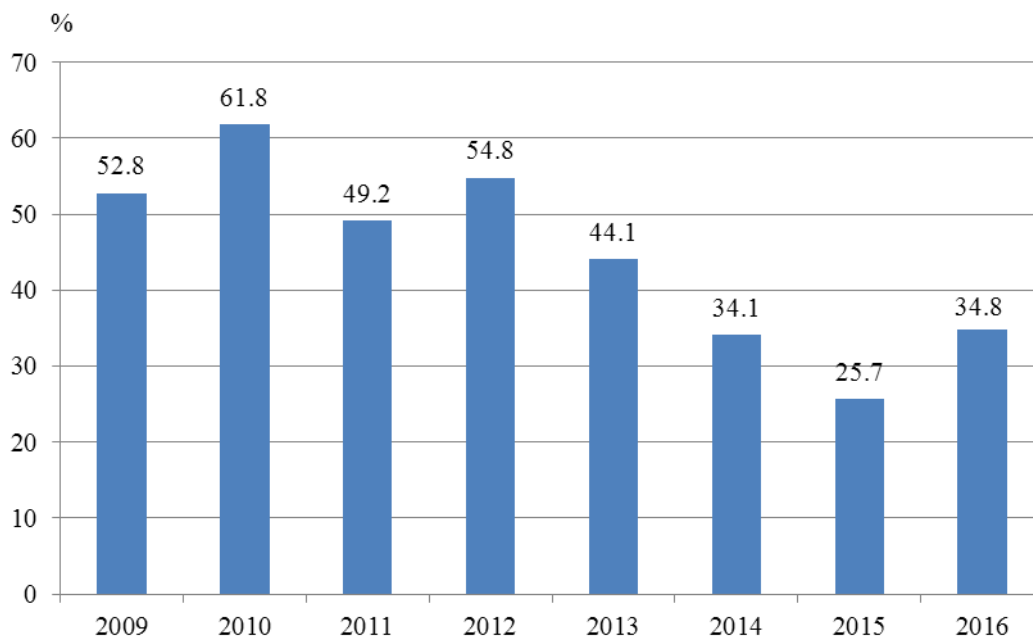
рискът от бедност е с 12.4 процентни пункта по-висок от домакинство, в което живее едно лице под 65 години.

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2020“, от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели за намаляване на бедността и социалното изключване. **Показателят включва** лица, живеещи в риск от бедност, с материални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че в област Кюстендил през 2016 г. 34.8% (фиг. 2), или 43.8 хил. лица от населението се нуждае от специални грижи за преодоляване на бедността, социалното неравенство и изключването от активна трудова дейност, като тук попадат 30.2% от мъжете и 39.1% от жените в областта. Стойността на показателя се увеличава с 9.1 процентни пункта спрямо 2015 г., повече при жените - с 9.6 процентни пункта, в сравнение с мъжете - с 8.5 процентни пункта. Средно за страната през 2016 г. 40.4% от населението са били в риск от бедност и социално изключване.

Фиг. 2. Относителен дял на населението в риск от бедност или социално изключване в област Кюстендил по години

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. За оценка на материалните лишения на домакинствата се използват девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги, като например:

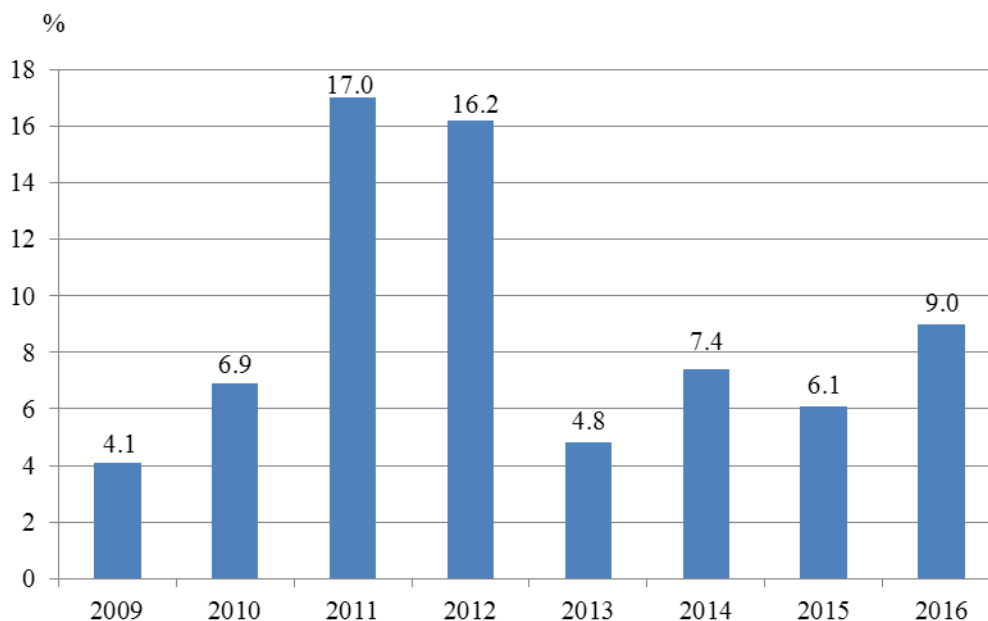
ползване на едноседмична почивка извън дома, посрещане със собствени средства неочаквани финансови разходи, консумация на месо, пилешко или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден, ограничения при отоплението на жилището поради недостиг на средства, затруднения при плащането навреме на разходи за жилището.

През 2016 г. в област Кюстендил 23.3% от населението (при средно за страната 31.9%) живее в тежки материални лишения (ограничения в 4 от 9 показателя), като увеличението спрямо предходната година е с 3.3 процентни пункта.

Лица, живеещи в домакинство с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 59 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 59-годишните с изключение на студентите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтния период.

Следвайки дефиницията, през 2016 г. 5.4 хил. лица на възраст 18 - 59 години в област Кюстендил живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, или 9.0% от населението. Спрямо 2015 г. относителният им дял нараства с 2.9 процентни пункта (фиг. 3).

Фиг. 3. Относителен дял на лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност на възраст 18 - 59 навършени години в област Кюстендил

Методологични бележки

Наблюдението за доходите и условията на живот (EU-SILC) като част от Европейската статистическа система (ESS) се осъществява по единна методология, определена с Регламент № 1177/2003 на Европейския парламент и на Съвета, и осигурява информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето

(longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването (EU-SILC) са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

До 2015 г. изследването се провежда върху 4-годишен ротационен панел от обикновени домакинства. Размерът на извадката за всяка година в панела е около 7 300 адреса/обикновени домакинства, разпределени във всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на 16 и повече навършени години. Извадката се състои от четири ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

От 2015 г. с финансовата подкрепа на Европейската комисия се проследяват домакинствата от 9-а и 10-а ротационна група съответно за пета и шеста вълна на участие. Размерът на извадката за 2016 г. включва 8 600 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната.

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност

За безработни домакинства в изследването се считат домакинствата, чиито членове не са били заети през последните четири седмици, т.е. всички членове на домакинството на 16 и повече навършени години са били или безработни, или неактивни. Ниската икономическа активност за домакинството се отнася до съотношението между броя месеци, в които всеки член от домакинството във възрастовата група 18 - 59 години е бил работещ през предходната година (реално отработени месеци), към общия брой месеци, които теоретично би могъл да отработи същият член на домакинството при пълна заетост. За лицата, които декларират, че работят на непълно работно време, броят на месеците се преизчислява на пълно работно време въз основа на отработените часове.

Повече информация за индикаторите за бедност и социално включване може да бъде намерена на интернет страницата на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот” -

<http://www.nsi.bg/bg/content/8252/%D1%81%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%BE-%D0%B2%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D1%87%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%B8-%D1%83%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%8F-%D0%BD%D0%B0-%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%82>

и в информационна система „Инфостат“ на НСИ.